

Museum 'tot in onzen tijd reikende' aan te vullen is 'uitgelekt' naar Amsterdam. Daar zijn de heren weer wakker geworden en in plaats van de Rotterdamse fondsenwerving kracht bij te zetten in de geest van de oorsprong van het bestaande Maritiem Museum in Rotterdam, hebben enkele Rotterdammers hun kaarten gezet op een nieuw, technisch museum. Snelleman heeft hier geen goed woord voor over. Volgens hem had Rotterdam zich krachtig moeten weren en zou het door dat verweer de baas gebleven zijn en 'zijn oudere rechten' aangetoond hebben. Door 'met wat ziel gevochten [te hebben] voor zijn rijk bezit', had de stad 'het historische moment, waarvan de oorsprong te vinden is in de Koninklijke Nederlandsche Yachtclub...' kunnen gebruiken.¹⁷

Dit is de aloude Rotterdamse discussie –techniek en actualiteit versus historie en de nationale ambitie– die we nog kennen uit de jaren van Prins Hendrik. In Amsterdam spreekt men uitsluitend over een Nederlands, dus nationaal museum, zoals men –feitelijk ten onrechte– in 1913 ook spreekt over de Eerste Nederlandsche Tentoonstelling (ENTOS). NSA-geschiedschrijver Hazelhoff Roelfzema merkt hierover op: 'Waar het woord "Eerste" op berustte is thans niet geheel duidelijk. Waarschijnlijk vonden de initiatiefnemers dat de kleinere (negentiende-eeuwse) eerdere exposities niet meetelden'.¹⁸

Het is relevant om te weten waar Snellemans gram vandaan komt.¹⁹ In zijn vlammend betoog zijn oorzaken aan te wijzen. Hij merkt op dat er in de loop der jaren wel burgers geweest zijn die het Maritiem Museum een belangrijk object schonken.

Maar wat Dr. E. van Rijckevorsel gedaan heeft voor het Ethnologisch museum, dat heeft nooit een Rotterdammer gedaan voor het Maritiem museum. En toen dividendcijfers het goede denkbeeld hadden doen geboren worden, dat nu misschien het juiste oogenblik zou gekomen zijn voor de vorming van een stevig fonds, dat het museum onafhankelijk zou maken van de scheeve opvattingen van onbevoegden, toen lag al gauw het hele plan in duigen.²⁰

Het trieste van Snellemans pamflet is dat hij zijn frustratie richt op degenen die in principe zijn bondgenoten hadden moeten zijn: de wethouders A. de Jong en H. Stulemeijer, beiden in hun tijd voorzitter van de Commissie van Toezicht, en vooral op burgemeester A.R. Zimmerman (1906-1923). Hij wordt bedoeld als een van degenen met 'scheeve opvattingen'. Impliciet gaat hij ook tekeer tegen het bestuur van de vereniging van het Nationaal Technisch Museum in oprichting en daarin zit nu juist degene die zich kort daarna zal ontwikkelen als de Elie van Rijckevorsel van het Maritiem Museum: Willem Anton Engelbrecht (1874-1965), reder en cargadoor, directeur van Wambersie & Zn en in zijn tijd een van de grote verzamelaars van Nederland. Zijn belangstelling geldt bovenal vroege boeken, reisbeschrijvingen en cartografie, en daarnaast enige, doorgaans zeer bijzondere scheepsmodellen.

De gouden verzameljaren

Snellemans pamflet biedt een informatief en hier en daar vermakelijk kijkje in de Rotterdamse museumwereld rond 1916, maar het beeld dat hij schetst is niet realistisch. In